
RAPPORT GEODATARÅDETS HANDLINGSPLAN 2024

Fokusområde:

Ett säkert och robust samhälle

Innehåll

SAMMANFATTNING AV ARBETET I FOKUSOMRÅDET UNDER 2024	3
INTENTIONER OCH RESULTAT FÖR ÅRET	4
<i>Syfte och mål</i>	4
<i>Nyttor med arbetet</i>	6
<i>Intressenter för arbetet</i>	7
AKTIVITETSPLAN 2025	8
<i>Bidra till arbetet med en ny strategisk plan för geodataområdet med fokus på säkerhetsfrågor</i>	8
<i>Rapportera förslag till Geodatarådet</i>	8
<i>Undersöka och analysera</i>	8
<i>Ta fram förslag</i>	8
<i>Undersöka behov</i>	9
<i>Omvärldsbevaka</i>	9

Sammanfattning av arbetet i fokusområdet under 2024

I ett säkert och robust samhälle spelar geodata en central roll i hanteringen av olyckor, kriser och krig. För att möta dessa utmaningar krävs både en stark förmåga och motståndskraft, vilket uppnås genom effektiv krisberedskap och ett välfungerande totalförsvaret. Tillgång till aktuella och enhetliga geodata är en grundläggande förutsättning för att detta arbete ska fungera bra.

[Geodatarådet](#)s arbetsgrupp för ett säkert och robust samhälle leds av Lantmäteriet. I arbetsgruppen ingår representanter från Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Sjöfartsverket och Polismyndigheten.

Under året har arbetsgruppen träffats i digitala möten ca en gång i månaden och arbetat med aktiviteter som ingår i Geodatarådets handlingsplan:

1. **Undersökning om finansieringsformer påverkar användningen av geodata inom totalförsvaret**

Arbetsgruppen har genomfört en enkätundersökt om avgifter utgör ett hinder för användningen av geodata. Undersökningen visar att höga kostnader för geodata utgör hinder för användningen.

2. **Panelsamtal: ”Ur säkerhetssynpunkt, hur öppna kan våra geodata vara?”**

Arbetsgruppen har medverkat i Geodatarådets seminarium, där Lantmäteriet, Försvarmakten, MSB och Polismyndigheten deltog i ett panelsamtal.

3. **Omvärldsbevakning gällande utvecklingen av SGSI och Rakel generation 2.**

Arbetsgruppen har bjudit in MSB för att informera om utvecklingen av Rakel generation 2 och SGSI.

Intentioner och resultat för året

Arbetsgruppens arbete har utgått från målsättningen att tydliggöra följande områden:

1. Utgör avgifter ett hinder för användning av geodata?
2. Hur öppna kan våra geodata vara ur säkerhetssynpunkt?
3. Bevaka utvecklingen av Rakel¹ generation 2 och SGSI².

SYFTE OCH MÅL

1. Undersökning: Utgör avgifter ett hinder för användning av geodata?

Arbetsgruppen har undersökt om avgifter utgör ett hinder för användningen av geodata inom totalförsvaret. En enkätundersökning visar att höga kostnader för geodata utgör hinder för användningen.

Enkäten skickades till civila beredskapsmyndigheter: sektorsansvariga myndigheter i Sveriges beredskapsstruktur, civilområdesansvariga Länsstyrelser och ledningssystemen som organiserar de kommunala räddningstjänsterna, undersökningen besvarades av 25 myndigheter.

Av svaren framgår att:

- flera myndigheter i beredskapssektorn inte använder kartor i den utsträckning de skulle önska eller har behov av på grund av höga kostnader,
- myndigheter efterfrågar en gemensam totalförsvarskarta för att kunna få en samhällsgemensam lägesbild vid situation från kris till krig,
- myndigheter efterfrågar även tillgång till ett gemensamt nät för att kunna dela och ta del av gemensamma kartor för totalförsvaret.

Svaren har sammanfattats i en rapport som ska kompletteras med ytterligare svar från försvarsmyndigheter och därefter presenteras för Geodatarådet i mars 2025. Målsättningen är att ta fram ett underlag som visar om/hur avgifter påverkar användningen av geodata.

2. Panelsamtal: Hur öppna kan våra geodata vara?

Arbetsgruppen har medverkat i Geodatarådets seminarium, där Lantmäteriet, Försvarsmakten, MSB och Polismyndigheten deltog i ett panelsamtal med rubriken ”Ur säkerhetssynpunkt, hur öppna kan våra geodata vara?”. Panelsamtalet syftade till att lyfta balansen mellan öppna geodata och nyttan med det, i relation till det nya säkerhetsläget. Under samtalet pratade paneldeltagarna om de förändringar som vi ser i samhället idag och vilka risker som kan uppstå i och med öppna geodata. Samtalet handlade även om vad vi behöver göra för att möta det nya läget.

¹ Rakel är Sveriges nationella kommunikationssystem för samverkan och ledning för aktörer med ansvar inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och totalförsvaret.

² SGSI (Swedish Government Secure Intranet) är ett intranät, skilt från internet, för säker och krypterad kommunikation mellan användare i Sverige och i Europa.

Kopplat till detta har arbetsgruppen även följt arbetet med skyddsnivåer avseende enskilda data och aggregerade data med utgångspunkt i Lantmäteriets 2:4-projekt med syftet att ta fram en metod för riskbedömning av geodata enligt den nya öppna data-lagen. Projektet har genomförts av Lantmäteriet i samverkan med andra deltagande myndigheter och arbetet leds av Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI. Lantmäteriet har tillsammans med FOI genomfört två workshopar där metoden har testats i en riskbedömning av öppna geodata, med deltagare från flera myndigheter.

Ambitionen med metodutvecklingen är en mer enhetlig och konsekvent metod för riskbedömningar, som kan användas av offentliga aktörer i samverkan. Lantmäteriet och FOI kommer att fortsätta arbetet med att finslipa metoden och förväntar sig att den ska vara färdigställd under 2025.

3. Omvärldsbevakning: utvecklingen av Rakel generation 2 och SGSI

Arbetsgruppen har bjudit in sakkunniga från MSB för att ta del av och diskutera utveckling av Rakel och SGSI.

Det nuvarande nationella kommunikationssystemet Rakel behöver ersättas av ett modernt system som kan hantera både röstsamtal och stora datamängder i realtid. Nästa generations kommunikationssystem bygger på mobilteknologi anpassad för samhällsviktiga verksamheters behov av robusthet, säkerhet och tillgänglighet. Det innebär att användarna får tillgång till bredbandstjänster för tal, data och video som nuvarande Rakel inte har kapacitet till.

Regeringen har föreslagit medel i budgetpropositionen för 2025 för etableringen av Rakel generation 2.

Rakel generation 2 är ett modernt kommunikationssystem för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och totalförsvaret ska kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt.

Målet är att alla Rakelanvändare har gått över till det nya systemet år 2030.

Swedish Government Secure Intranet, SGSI är en avgiftsfinansierad kommunikationstjänst för säker kommunikation mellan myndigheter i Sverige och i Europa. SGSI har en egen infrastruktur som är skild från internet och påverkas därför inte av intrång eller störningar på internet, som till exempel överbelastningsattacker. Mellan anslutna aktörer sker trafiken i så kallade VPN-tunnlar som krypteras med Försvarmaktens krypto.

SGSI-nätet är utformat för att klara höga krav på tillgänglighet och driftsäkerhet. Med SGSI kan anslutna aktörer få åtkomst till andra anslutna aktörers databaser, skicka skyddad e-post och ha skyddade videokonferenser.

För att det ska vara möjligt att kommunicera över SGSI måste avsändare och mottagare komma överens om att en förbindelse ska öppnas, och vilken typ av kommunikation den ska användas till. Öppning av en förbindelse görs via en ändringsbegäran från både avsändare och mottagare. Det är

alltså endast de aktörer som kommer överens om att utbyta information i någon form som har möjlighet att kommunicera. Öppning mellan aktörer sker punkt till punkt i SGSI.

SGSI förvaltas av MSB och finansieras av avgifter. MSB ger råd och stöd vid ansökan för att ansluta till SGSI. I takt med ökad användning kommer MSB att utveckla SGSI och bland annat öka kapaciteten på nätet.

NYTTOR MED ARBETET

Resultatet från undersökningen gällande avgifter och användning av geodata har gett oss kännedom om förutsättningarna för användningen.

Sammanställningen av enkätundersökningen kommer att presenteras och överlämnas till Geodatarådet, som sedan beslutar hur informationen ska kanaliseras.

Panelsamtalet om nyttan av öppna geodata i relation till det nya säkerhetsläget gav paneldeltagarnas bild av framtida risker som till exempel:

- Informationen kommer att bli tillgänglig för många samhällsnyttiga processer, med goda ändamål. Men det innebär även en ökad tillgång för aktörer som har onda ändamål dvs som vill göra skada. Det kommer att bli lättare att få tillgång till informationen och enklare att få tillgång till och göra analyser på stora informationsmängder.
- Det finns beräkningar på många nyttor med öppna geodata men det är svårt att se alla faror med den förenklade tillgången. Men en av de stora riskerna med öppna geodata är just att det blir så mycket lättare att få tillgång till geodata. Att snabbt och enkelt få tag på grundläggande geodata som går att kombinera med egen information, aggregera eller analysera. Samhället exponeras i och med den förenklade tillgängligheten.
- En säker och robust försörjning av geodata är något vi måste arbeta med tillsammans. Det är viktigt att alla organisationer arbetar med kontinuitetshantering för att säkerställa att vi har korrekta och trovärdiga geodata i hela hotskalan för att kunna säkerställa att t ex beslutsunderlag och lägesbilder är korrekta.
- Ur ett totalförsvarsperspektiv är det viktigt att det blir en helhetsbedömning så att inte respektive aktör gör sina bedömningar.

Nyttan med att följa utvecklingen av Rakel generation 2 samt SGSI är främst att tillse offentliga aktörers krav på ett säkert informationsutbyte, med säkerhetsaspekter som insynsskydd, riktighet och tillgänglighet vid överföring av geodata.

INTRESSEENTER FÖR ARBETET

Sammanställningen gällande avgifter för och användning av geodata är ämnad för Geodatarådet att ta ställning till.

Kännedom om metodutveckling och användning av densamma för riskbedömning av geodata är särskilt viktig för offentliga aktörer.

Kännedom om utvecklingen av Rakel och SGSI ger förutsättningar för offentliga aktörer att möjliggöra ett säkert informationsutbyte för att ha tillgång till aktuella data.

Aktivitetsplan 2025

BIDRA TILL ARBETET MED EN NY STRATEGISK PLAN FÖR GEODATAOMRÅDET MED FOKUS PÅ SÄKERHETSFRÅGOR

Delta i workshop med fokus på säkerhetsfrågor. En viktig förutsättning är att stärka upp arbetsgruppen med ytterligare kompetens inom säkerhetsfrågor, till exempel genom att tillfråga Säpo.

RAPPORTERA FÖRSLAG TILL GEODATARÅDET

Presentera sammanställning av enkätundersökning gällande avgifter och användning geodata inom totalförsvaret – med förslag på åtgärder till Geodatarådet, 4 mars 2025.

UNDERSÖKA OCH ANALYSERA

Undersöka och analysera behov, förutsättningar, möjligheter och kostnader med användning av Swedish Government Secure Intranet, SGSI för säker och krypterad informationsdelning. Följa utvecklingen av Rakel generation 2 och förhållandet till SGSI

Förslag till arbetsgång:

1. MSB tar fram information om användningen SGSI för att vi ska få en bred kunskapsbas och plattform att stå på i arbetet.
2. Arbetsgruppen tar hem frågeställningar och stämmer av internt på sina myndigheter – hur används SGSI och vilka hinder och möjligheter ser man?
3. Ev. genomföra en pilot/praktisk test för att överföra geodata mha SGSI tex mellan SjöV-LM. Hur fungerar det? Vilka fallgropar/hinder finns? Vilka olika säkerhetsklasser kan vi göra utbyte i?
4. Ta fram en rekommendation gällande SGSI

TA FRAM FÖRSLAG

Ta fram förslag på komplettering till MSB:s rekommendationer gällande koordinatsystem och positionsrapportering vid höjd beredskap – med anledning av Lantmäteriets tillgängliggörande av NMK50 och NMK250 under 2025 samt kopplingen till Nato.

Förslag till arbetsgång:

1. Föreslå kompletterande instruktion/vägledning till MSB:s rekommendationer gällande vilket koordinatsystem och positionsrapporteringsformat som bör användas vid höjd beredskap – med utgångspunkt i digitala och tryckta kartor.
2. Revidera utbildningen Soldaten och kartan med utgångspunkt i tillgång till NMK för civil beredskap (Koll på kartan).
3. Undersöka möjligheterna/söka medel för att ta fram en ”handbok Geo för totalförsvaret”

UNDERSÖKA BEHOV

Undersöka behovet av att utveckla och eventuellt uppdatera MSB:s rekommendationer med särskilt viktiga geodata ur beredskapshänseende.

OMVÄRLDSBEVAKA

- Följa arbetet i Beredskapssektor grunddata
- Följa pilotprojektet: *Hotbildsanalys för geodata*
- Följa 2:4-projektet: *Enhetliga symboler för ledning och samverkan inom totalförsvaret, blåljusverksamhet och krisberedskap.*
- Följa utvecklingen efter införandet av särskilt värdefulla datamängder, HVD (high value data)
- Bevaka påverkan av Sveriges Nato-medlemskap avseende geodata exempelvis MGI (Militärgeografisk information) och/eller information från svenska aktörer och spridning till Nato.